

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

687

VITENDO VYA KUJIFUNZA HAIBA NA MICHEZO

Muda: Saa 3.

MAJIBU Alhamis 08 Mei 2014 mchana

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A** na **B** zenye jumla ya maswali **kumi na sita (16)**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka katika sehemu **B**.
3. Sehemu A ina alama **arobaini (40)** na sehemu B ina alama **sitini (60)**
4. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)
Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Sababu nne zinazoweza kumfanya mtoto kushindwa kushiriki kikamilifu katika michezo ya darasani.

Woga au hofu. Watoto wengine wanashindwa kushiriki kwa sababu wanahofia kushindwa au kuonekana vibaya mbele ya wenzake.

Ukosefu wa motisha. Ikiwa michezo haivuti au haijafundishwa kwa njia ya kuvutia, watoto wanakuwa na hisia ya kutaka kutojihusisha.

Ulemavu au changamoto za kiafya. Watoto wenye matatizo ya kuona, kusikia, au matatizo ya mwili wanaweza kushindwa kushiriki kikamilifu bila msaada maalumu.

Kutokuelewa kanuni. Watoto wanaposhindwa kuelewa sheria au malengo ya mchezo, wanakosa kushirikiana kikamilifu.

2. Aina nne za michezo ya kitamaduni inayoweza kutumika kufundisha tabia njema.

Michezo ya kuigiza hadithi. Husaidia watoto kuelewa maadili kama heshima na mshikamano.

Michezo ya kuzunguka au kukimbia. Hufundisha kushirikiana, subira, na kusubiri nafasi yao.

Michezo ya kuimba na kuigiza. Hufundisha ushirikiano na heshima kwa wenzake.

Michezo ya kichekesho ya jadi. Hufundisha stadi za kijamii na tabia njema kama kushirikiana na kushirikisha wenzake.

3. Umuhimu wa kufanya tathmini endelevu kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kuthibitisha maendeleo. Tathmini huonyesha kama mtoto anafanikisha stadi mbalimbali za mwili, akili, na kijamii.

Kubaini changamoto. Inasaidia mwalimu kugundua maeneo yanayohitaji msaada zaidi.

Kuratibu mipango ya kufundisha. Tathmini endelevu inasaidia kupanga michezo inayolenga mahitaji maalumu ya watoto.

Kuhimiza motisha. Watoto wanapogundua maendeleo yao, wanahamasika kushiriki zaidi na kwa nidhamu.

4. Hatua nne za mwalimu katika kuchagua eneo la michezo ya nje.

Kukagua usalama wa eneo. Hakikisha hakuna vitu vinavyoweza kuumiza watoto kama mawe au mizizi mikubwa.

Kukadiria ukubwa. Eneo linapaswa kuwa na nafasi ya kutosha kwa idadi ya watoto wanaoshiriki.

Kutambua eneo lenye kivuli. Watoto wanapohudhuria michezo ya nje, kivuli kinahakikisha hawapotezi nguvu au kuungua na jua.

Kuweka alama na mipaka. Mwalimu anapaswa kuunda mstari wa mipaka au alama za kutofika mbali ili kudhibiti usalama.

5. Njia nne michezo inaweza kusaidia kukuza lugha kwa watoto wadogo.

Michezo ya kuigiza. Watoto hujifunza maneno mapya kupitia hadithi na mazungumzo ya kikundi.

Nyimbo na midundo. Kuimba na kuigiza nyimbo kunachochea kumbukumbu ya maneno na lafudhi sahihi.

Michezo ya maswali. Watoto huulizwa maswali yanayohamasisha kuzungumza na kuelezea hisia.

Michezo ya kushirikiana. Kugawana maelezo na wenzake kunachochea mawasiliano ya maneno kwa usahihi.

6. Vipengele vinne vinavyopatikana katika Azimio la Kazi.

Malengo ya mchezo. Hufafanua kile mtoto anapaswa kujifunza au stadi ya mwili inayolenga kufanikishwa.

Hatua za utekelezaji. Hufafanua mwongozo wa hatua kwa hatua ili mchezo ufanyike kwa usahihi.

Rasilimali na vifaa. Huorodhesha zana na vifaa vinavyohitajika kufanikisha mchezo.

Njia za tathmini. Hufafanua jinsi mwalimu atakavyopima ufanisi wa mtoto katika kufanikisha mchezo.

7. Maana ya Utu Uzima kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kujali wengine. Watoto hujifunza kushirikiana na kusaidiana.

Heshima kwa wengine. Mwanafunzi hujifunza kushirikiana bila kuudhi wenzake.

Kujitambua. Watoto hujifunza kuheshimu hisia na uwezo wao wenyewe.

Kushirikiana kikamilifu. Michezo hufundisha mshikamano, mshirikiano, na kuendeleza maadili mema.

8. Vyanzo vinne vya kanuni za nidhamu.

Sheria za shule. Zinatoa mwongozo wa tabia zinazokubalika na zisizokubalika.

Kanuni za michezo. Sheria za kila mchezo husaidia kudumisha utaratibu na mshikamano.

Mwalimu na wazazi. Neno la mwalimu na ushauri wa wazazi huchangia kuliendeleza nidhamu.

Mfano wa wenzake. Watoto hufuatia mwenendo wa wenzake kama mfano wa tabia nzuri.

9. Aina nne za zana za kufundishia zinazotegemea mazingira asilia.

Vifaa vya miti. Kutengeneza kioo, virago, au mashina ya michezo.

Vifaa vya maji. Kutumia bakuli au mito ndogo kwa michezo ya kuhesabu au kushiriki.

Vifaa vya udongo. Kufanya sarafu za udongo au kuunda vipande kwa mashindano.

Vifaa vya karatasi na plastiki. Kutengeneza miduara, vichupo au alama za michezo.

10. Faida nne za kupanga michezo ikizingatia malengo maalum ya somo.

Kuelekeza maendeleo. Michezo iliyopangwa vizuri inalenga stadi maalumu za mtoto.

Kuhimiza kushirikiana. Malengo yanasaidia watoto kushirikiana badala ya kushindana tu.

Kukurusha mtazamo chanya. Watoto wanajua kile wanachopaswa kufanya na wanahamasika kushiriki.

Kuboresha uthibitisho wa stadi. Michezo inayolenga malengo maalumu inasaidia mwalimu kuthibitisha maendeleo ya kila mtoto.

SEHEMU B (Alama 60)

Jibu maswali manne (4) katika sehemu hii.

11. Njia tano za kuhusisha wazazi ili kukuza ufundishaji na ujifunzaji wa Vitendo vya Haiba na Michezo.

Kushirikisha wazazi katika maandalizi ya michezo. Wazazi wanaweza kutoa vifaa vya nyumbani au kusaidia kuandaa mazingira ya michezo, jambo linaloongeza ubora wa ufundishaji.

Kuwashirikisha wazazi katika shughuli za darasa. Wazazi wanaposhirikiana na watoto katika michezo, watoto wanahamasika zaidi na wanajifunza kwa urahisi.

Kuwapa wazazi mafunzo mafupi. Mwalimu anapowaeleza wazazi jinsi ya kuendeleza maadili kupitia michezo, wanasaidia mtoto kujifunza nyumbani.

Kuripoti maendeleo kwa wazazi. Wazazi wanapopokea taarifa za maendeleo ya mtoto, wanaweza kutoa motisha zaidi na msaada unaohitajika.

Kushirikisha wazazi katika sherehe za michezo. Sherehe hizi huchochea hisia za mshikamano, motisha, na kujivunia mafanikio ya mtoto.

12. Mambo matano ya kuzingatia katika kuandaa mazingira salama kwa michezo.

Kukagua hatari za kimwili. Hakikisha eneo la michezo halina vitu vinavyoweza kuumiza mtoto kama mawe au mizizi ya miti.

Ukubwa wa eneo. Eneo linapaswa kuwa na nafasi ya kutosha kwa idadi ya watoto wanaoshiriki bila msongamano.

Usafi wa eneo. Kusafisha taka na vitu vinavyoweza kuharibu michezo ni muhimu kwa afya ya watoto.

Uwepo wa vifaa vya dharura. Vifaa kama kiganja cha kwanza au maji ya kunywa vinapaswa kupatikana karibu.

Mchoro wa mipaka. Kutumia alama au mstari wa mipaka kunasaidia kudhibiti watoto na kuepuka majeraha.

13. Mbinu tano za kidemokrasia za kusimamia nidhamu darasani.

Kuweka kanuni kwa ushirikiano. Watoto wanashirikiana kuunda kanuni, hivyo wanajitahidi kuzifuata.

Kutoa nafasi ya kuhoji. Watoto wanapoulizwa maoni yao, wanajihusisha kikamilifu na nidhamu inabakia.

Kutoa zawadi au pongezi. Kukubalika kwa jamii au pongezi inachochea watoto kuendeleza tabia nzuri.

Kushirikisha watoto katika kutatua migogoro. Watoto wanajifunza kushirikiana badala ya kutumia nguvu au vurugu.

Kuwapa nafasi ya kujirekebisha. Watoto wanapopata nafasi ya kutatua makosa yao, wanajifunza nidhamu kwa njia ya kujitambua.

14. Ufundishaji shirikishi huimarisha uelewa wa watoto.

Watoto wanaposhirikishwa, wanajifunza kupitia mazoezi ya vitendo, sio tu kusikiliza.

Shirika la maswali na majibu linawasaidia kuelewa dhana kwa kina.

Kushirikiana na wenzake huongeza mawasiliano na stadi za kijamii.

Watoto wanapata nafasi ya kufanya maamuzi, kuboresha mtazamo chanya, na kuelewa dhana kwa urahisi.

15. Vipengele vitano vya maendeleo ya mtoto vinavyoathiriwa na ushiriki katika Vitendo vya Kujifunza Haiba na Michezo.

Maendeleo ya mwili. Michezo inasaidia ukuaji wa misuli, uratibu wa mwili, na afya ya jumla.

Maendeleo ya akili. Michezo hujenga stadi za kufikiri, kumbukumbu, na utatuzi wa matatizo.

Maendeleo ya kijamii. Watoto hujifunza kushirikiana, kuheshimiana, na kushirikiana kikamilifu.

Maendeleo ya hisia. Michezo husaidia kudhibiti hisia kama hasira, woga, na mshikamano.

Maadili na utu. Ushiriki unachochea tabia njema, mshikamano, na heshima kwa wengine.